

SZABADSÁGRA NEVELÉS

„Nem az a feladatunk, hogy a felnövekvő generációnak meggyőződéseket közvetítsünk. Hozzá kell segítenünk, hogy a saját itélőerejét, a saját felfogóképességét használja. Tanuljon meg a saját szemével nézni a világban. A mi vélekedéseink és meggyőződéseink csak a mi számunkra érvényesek. Az ifjúság elé tárjuk őket, hogy azt mondjuk: így látjuk mi a világot. Nézzétek most már meg ti is, milyennek mutatja magát nektek. Képességeket ébresszünk fel, és ne meggyőződéseket közvetítsünk.“

(Rudolf Steiner)

BESZÉLGETÉS JANCSEK GÁBOR

ANTROPOZÓFUS GYÓGYPEDAGÓGUSSAL

Életed milyen momentumai vezettek az antropozófus gyógypedagógiához?

1995-ben Bistey Zsuzsa előadásain keresztül találkoztam az antropozófiával először. Azokat a szellemi alapokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az ember az antropozófiával élő kapcsolatot tudjon felvenni, Kovács Gabitól - akit én Maminak nevezek - szívtam magamba. Ez nagyon intenzív két évet jelentett. Olvasmányaim során meghatározó élményt jelentett Bernard Lievegoed „Az emberi lélek megmentéséről” című könyve, amelyben jellemzi a három szellemi áramlatot, a gondolati, az érzés és az akarati élet misztériumainak képviselőit. Az érzés áramlatával kapcsolatban Bernard Lievegoed említi az antropozófus gyógypedagógiát, amelynek hatására egy mély belső inspirációt kaptam arról, hogy a gyógypedagógia az én utam. Magyarországon - tudomásom szerint - mind a mai napig nincs lehetőség antropozófiai gyógypedagógiát tanulni, ezért Németországban kellett ilyen képzést keresnem. Egy Németországban is járatos euritmistától megkaptam annak a német gyógypedagógiai otthonnak a címét, ahová aztán elutaztam. A pedagógiával, gyógypedagógiával ezt megelőzően semmiféle tapasztalatom nem volt, és egyetlen sérült emberrel sem kerültem kapcsolatba. Az első három nap alatt lezajlott találkozások meggyőztek arról, hogy ez az a hely, ahol tanulni szeretnék, ill. ez az én további utam.

Így kezdtem el tanulmányaimat 1999. október elsejétől Bingenheimban. Képzését tekintve ez az egyik legnehezebbként számon tartott otthon. Az ott bentlakó gyerekek és felnőttek halmozottan sérült emberek, a legkülönbözőbb, meglehetősen nehéz betegségképekkel. Bingenheim egy családmodell jellegű rendszerben működő otthon, amely arról nevezetes, hogy szívesen befogadja azokat az embereket, akiket még bármilyen mértékben

lehet szocializálni, hogyha csak lehet, ne kényesüljenek egy pszichiátria zárt osztályára. Nagyon nehéz és erős kiképzőhelynek számít. Utólag visszatekintve olyan pluszt, olyan tartalmat ad az embernek, amelyből nyugodtan lehet építkezni.

Az ottani munkának egyéves előgyakorlat a feltétele. Én egyből a három éves szemináriumot kezdtem el, ami egy nagyon intenzív gyakorlati képzést jelent. Időközben elhatároztam, hogy a ritmikus masszázsbba is bele akarok mélyedni, amelyet a negyedik évben, már mint gyakorló gyógynevelő tudtam megvalósítani. Az ötödik év a tanultak elméleti összegzésével telt, ezt az időszakot Bad Bollban, a német szekció központjában töltöttem. Itt mindenféle betegségképet részletesen megtanultam, a legkülönbözőbb docensek közvetítésével.

Milyen módon kellett számot adni a tudásodról?

Egy diplomamunka volt a követelmény. A szakdolgozatom témájának az embriológiát választottam, valamint a Patau-szindrómát, ami más néven a triszómia 13 elnevezésű genetikai elváltozás. Az embriológia valamilyen szinten már évek óta foglalkoztatott. Bingenheimban alkalmam nyílt egy idős docensnő segítségével Rudolf Steiner, „Egyiptom mítoszai és misztériumai” című munkáját egy évig elmélyülten tanulmányozni. Ebben az előadás-sorozatban Rudolf Steiner részletesen bemutatja az emberi forma korszakról-korszakra történő változásait. A munkámban azt fejtettem ki, hogy a Föld-fejlődés folyamán megtörténtek milyen viszonyban vannak azzal, ami lejátszódik a várandósság 9 hónapja alatt, de legfőképpen az első 6 hétben, egy zárt misztérium-övezetben, bent a kismama testében. Ezt a két eseményt hoztam korrelációba egymással.

Hol találtad meg végül a helyed, hol kezdted el dolgozni, milyen emberekkel kezdted el foglalkozni?

Bingenheimban a négy év során bebizonyosodott számomra, hogy az otthonban való élet, lelki beállítottságot tekintve nekem nem a legmegfelelőbb, és inkább egy napköziben vagy ambulancián szeretnék dolgozni. Egy müncheni napköziből jött megkeresésre jelentkeztem, hogy ott abszolváljam az elméleti képzés gyakorlati szemeszterét. Ez után azonban még mindig nem voltam teljesen kész a képzéssel, egy ún. elismerési évet kellett az állami diplomához lezárásként teljesítenem. Ha kiszámolod a teljes képzés időtartamát, 6,5 évet tesz ki. A müncheni légkört annyira megszerettem, hogy végül is ottmaradtam. Jelenleg az életemet tökéletesen kitölti a gyerekekkel való foglalkozás, a szakmai elképzeléseim itt megvalósulhatnak.

Ebben a napköziben 7-12 éves gyerekekkel foglalkozunk. Ők Waldorf kisegítő iskolába járnak, nem szellemi fogyatékosok, hanem tanulási nehézségekkel küzdő gyerekek. Lehetnek legasztniások (más néven diszlexiások), hiperaktív gyerekek, vagy olyanok, akiknek a szociális beilleszkedésével és viselkedésével akadnak problémák. A legasztnia (diszlexia) az egyik legismertebb, ott a vizuális és auditív élmények feldolgozásával, az olvasással, ill. annak megértésével, valamint a helyesírással van probléma. A gyerekek gyakran felcserélik a betűket. Itt a tükrözött betűkre kell elsősorban gondolni, ha elképzeljük a *b*-t, a *p*-t, a *d*-t és a *q*-t, ezek tulajdonképpen egymásnak a térben való tükrözései. A hiperaktív gyerekeknél egy belső nyughatatlanság, egy belső mozgáskényszer van jelen, amit igen nehéz mederbe terelni. A struktúra, a ritmus, a hiperaktív gyerekekre csodaszerként, gyógyírként hatnak. Ezzel ellentétben ha egy hiperaktív gyerek pl. cukrot kap, az méregként hat rá, még inkább erősíti a tüneteket. Egyébként az egészséges gyerekeknél is így hat a cukor, sokkal nyugtalanabbá és agresszívabbá teszi őket. A külső tudomány által készített tanulmányok is alátámasztják ezt.

A struktúra és a ritmus milyen lényaggal dolgozik?

Egyértelműen az étertesttel. Az étertestben van minden ritmus alapja. Az életfolyamatokra a struktúrával, a szervezethez képest lehet hatni. A ritmus a tizenkét érzékből fő-

ként az „alsó” négyet fejleszti, amelyek a tapintás, az életerék, a mozgásérzék és az egyensúlyérzék. A gyógypedagógiai területen ezzel a négy érzéssel mindig probléma van. A tapintás az én-érzékeléssel, az életerék a gondolatérzékeléssel, a mozgásérzék a beszédérzékeléssel, az egyensúlyérzék a hallással van összefüggésben. Ezeken az összekötő szálakon keresztül, ha a ritmussal pl. az egyensúlyérzékre hatunk, idővel az írásképpen is javulás következik be.

Az antropozófus gyógypedagógiának az az egyik alapja, hogy a tizenkét érzék tanát és a lénytagok ismereteit is alkalmazza a terápiában. A lénytagok tekintetében van egy nagyon fontos alapelv, pedagógiai törvény, amit a gyógypedagógusnak - ill. minden pedagógusnak - figyelembe kell venni. A gyermek fizikai testére a nevelőnek, a tanárnak az étertestre hat. Az étertestre az asztrálestemmel hatok, az asztrálestére az én-emmel hatok, és az én-jére már jó volna, ha a manaszából - antropozófus szóhasználattal a szelleméből - tudna hatni a nevelő. Ezért nagyon fontos a tanárnak, a nevelőnek a tudatossága. A gyerekek ugyanis igen kifinomult belső „antennáikkal”, azonnal megérik a zaklatottságot, szétzórtságot, hiába leplezem, vagy nem beszélek róla. Minél gyengébb egy gyerek intellektuálisan, annál erősebbek ezek a vevőantennák.

Ha szellemtudományos szempontból nézzük a tünetcsoportokat, melyek azok a tipikus elemek, amelyek jól behatárolhatóvá teszik a diagnózist, ill. a terápiát?

A gyógypedagógia megadja azokat a poláris párokat az emberi organizmus működésében, amelyek az egészséges szervezetben is fellelhetők, de a sérült gyerekeknél ezek egyensúlyi megromlásából, valamely irányba való túlfokozásából adódnak a tünetek. Egy tipikus poláris ellenkép az epilepszia és a hisztéria. Antropozófus értelemben a hisztéria jellemzője, amikor a gyermek nem marad önmagában, hanem mint egy túlzottan szangvinikus, állandóan kint van a környezetében. Ezért saját én-jéről nagyon kevés a kialakult képe, folyamatosan saját testén kívül van. Mindent észrevesz, ami körülötte zajlik, hogy a másik gyerek mit tesz rosszul, mi történik, de azt nem képes érzékelni, hogy rá mi vonatkozik. A hisztéria megjelenésében az „alig inkarnálódás” játszik szerepet. A gyermek - úgymond - a „teste felett lebeg”,

és nagyon kevésbé hatja át az én-je az alsóbb burkokat. Alig tud bekerülni az asztrális, az éteri és a fizikai testekbe. Szinte kifolyik a külvilágba. Mindez konkrét fiziológiai tünetekben is megmutatkozik, ilyen pl. az ágybavizelés, az erős izzadás.

Az epilepszia ennek az ellentéte. Nagyon erősen bekerül az alsóbb burkokba az én, olyannyira, hogy alig, vagy egyáltalán nem tud belőle kikerülni. Szellemi szempontból nézve a négy fő szerv a máj, a szív, a vese és a tüdő. Általában ezeknek a szerveknek a felületén az asztrálest és az én - mondhatni - „elakadnak“, nem tudnak kikerülni, hanem egyszerűen visszalökődnek, és folyamatos harcban állnak az éteresttel, hogy annak ellenállását feltörjék, és kikerüljenek. Az ilyen gyermek nem képes folyamatos kontaktusban lenni a külvilággal. Az epilepsiánál az asztrálestnek és az én-nek ez a visszalökődése, és a kikerülni vágyása úgy nyilvánul meg, hogy ennek az óriási küzdelemnek következtében görcsök képződnek, amelyek epilepsziás rohamokban nyilvánulnak meg.

Egy másik poláris pár a kis- és nagyfejűség. Ilyen gyerekek esetében is sokat tehetünk. Csak nagyon tömören összefoglalva: nagyfejű gyermeknél az ideg-érzékszervi rendszer gyenge, kevés a hajlam a megkülönböztető fogalomalkotásra, figyelmetlen, felületes, az asztrálest és az én nem hatják kellően át az ideg-érzékszervi rendszert. Ezen szimptomákhoz néhány terápiás alapelv: reggelként hideg vizes kendővel lemosni az egész testet; jobban sózni az ételeit; az ólom segít homeopátiás dózisban, a folyamat lezárásaként rézvegyületet adunk az ólom után. Kisfejű gyermeknél az anyagcsere-végtag rendszer gyenge, a művészi-konstruktív-szintetizáló fogalomalkotásra irányuló képesség túl kicsi, töprengő, az őt ért benyomásokra túl erősen reagál, az asztrálest nem hatja át megfelelően az anyagcsere-végtag rendszert. Ebben az esetben a terápiás irányelvek: meleg borogatást tenni a hasra, hogy a szerveket átmelegítsük; cukrot, mézet jobban hangsúlyozni az ételek elkészítésekor; ezüstöt adni homeopátiás adagolásban, a folyamat lezárásaként vasat adni az ezüst után. Mint ahogy látod ez már félig orvosi terápia, ami szintén alkalmazható.

Még két fontos poláris párt szeretnék említeni. Az egyik a fantáziagazdag és a fantáziaszegény, amely jelzőket nem szó szerint kell érteni. Ennél az ellentétpárnál ne a voltaképpen fantáziára gondoljunk, hanem az em-

lékezet kibontakozására, kiteljesedésére, hiszen emlékezetünk nagyon rokon fantázia-tevékenységünkkel. Ebben az értelemben a gazdag fantáziájú gyerekek jellemzője: fogalmak, képzetek képei akaratlanul is állandóan jelen vannak, úgyszólván saját elképzeléseik foglyai; festést és írást fontos gyakorolni; az egész testet hozzuk mozgásba; magánhangzókat euritmiázni; zeneiséget énekelve gyakoroltatni, hogy az odafigyelést, a meghallgatást fejlesszük. A fantáziaszegény gyerekek jellemzői, hogy az átélt képeket hamar elfelejtik, ezért az olvasási és megfigyelési gyakorlatokra kell súlyt fektetni; főként a karokkal euritmiázzanak, állva, alkalmazva a mássalhangzókat is; a zeneiséget hangszeresen kell gyakoroltatni, hogy a cselekvő, tevékeny elemet fejlesszük.

Végül sajátos ellentétpár mutatkozik meg abban, hogy inkább „földi“ vagy „kozmosz“ tendenciát tapasztalunk-e. Kozmosz jellemzőknél a gyermek fejének kinézete szinte szobrászi plasztikussággal jelenik meg, ilyenkor az ideg-érzékszervi rendszert a kozmoszból növesztjük be a testbe, ennek érdekében a tanításban a leíró tantárgyak (földrajz, történelem, irodalom-, művészettörténet) hangsúlyozását helyezük előtérbe; ilyen esetekben úgy kell tanítani, hogy feszültséget idézzünk elő a kedélyállapotban, felcsigázzuk a gyermek kíváncsiságát, amelyet aztán oldjunk is fel. Földi jellemzőknél a végtag-anyagcsere rendszer hangsúlyos, a földi erők az öröklődési áramlattal itt jelennek meg; itt a zene, a zene-auritmia, vagy a festés hangsúlyozása fontos a tanításban.

A legfontosabb a poláris ellentétpároknál, hogy azokat soha ne csak önmagukban nézzük, hanem a gyermek által mutatott tünetek összességét vegyük szemügyre, és azután vonjunk le következtetéseket, hogy egyedi esetben mi a tényállás az adott gyermeknél.

A felsorolt négy ellentétpár már elegendő alapot ad ahhoz, hogy egy konferencián megbeszélhessük, mi felé hajlik egy gyerek. Persze a gondolat-érzés-akarat hármasságát is minden egyes gyereknél figyelembe vesszük. Mi az, ami megvan erősségként, ami adott, mi az, ami szunnyad benne, mit lehet belőle felszínre hozni, és mi az, ami hiányzik és fejlesztésre szorul.

Hetenként egyszer tartunk konferenciát, amelyen mindenki részt vesz. Itt kapnak helyet a szervezési és pedagógiai kérdések. Havonta egyszer tartunk egy külön gyerekkonferenciát is, ahol a hamburgi Bernard Lievegoed Intézet által kidolgozott gyerekkonferenciái módszert al-

kalmazzuk. Ez tematikusan, intenzíven a gyerekekkel való kapcsolatot célozza meg. Egy ilyen konferencián mindig egyszerre csak egy gyerek kerül megbeszélésre. Megpróbáljuk a gyereket képek, használati tárgyak, érdeklődési kör szerint a körünkbe „megidézni“. Minden esetben nagyon fontos, hogy megnézzük - a korábbi időszakokat tekintve -, milyen diagnózisok állnak rendelkezésre.

Minden gyereknek van egy hozzá kapcsolódó pedagógusa. Az a pedagógus készül fel intenzíven az előtörténetből, embertani, szellemtudományos szempontból, akihez az adott gyerek tartozik. Nagyító alá kerülnek a fizikai, éteri és asztrális megnyilvánulások, melyek az említett négy érzékszervvel kapcsolatos benyomások, és tünetek. Javaslatokat teszünk arra vonatkozóan, hogy milyen terápiát kapjon az érintett gyerek. Ilyenkor mindenkinek alkalma nyílik benyomást szerezni azokról a gyerekekről is, akik nem a saját csoportjában vannak. Ez az össz munka fantasztikus dolgokat teremt. Az ott összegződött tudás egy szellemi aranybánya, amiből, a gyermek - de a pedagógus is - rengeteget profitál.

Mi szerint épülnek fel a napköziben a csoportok?

Az összes gyerek a velünk párhuzamosan működő, de tőlünk független kisegítő Waldorf-iskolából kerül ki. Jelenleg a napköziben négy csoport működik, mindegyik csoport nyolc-nyolc gyerekkel. Mindegyik csoportban két-két pedagógus működik lehetőleg egy férfi és egy nő. A mi csoportunkban mindketten férfiak vagyunk, így általában hozzánk a hiperaktívabb gyerekek kerülnek, mert nekik a férfi princípiumban lévő erőre nagyobb szükségük van. A gyerekeket megpróbáljuk életkor szerint is csoportosítani, a nagyobbakat, 11-12 éveseket egy csoportba tenni.

Hogy készültök a gyerekekkel, milyen ritmusban dolgoztok velük?

Heti és havi ritmusban dolgozunk. A heti ritmus a mérvado. Hétfőn a mi csoportunk a csoportmegbeszéléssel kezdi a hetet, ahol két csoportpedagógus vesz részt, a napközi vezetője és egyik pszichológusnője. A foglalkozásokat egyrészt ezeknek a megbeszéléseknek alapján építjük fel és az évkörnek megfelelően alakítjuk a napi ritmust. A gyerekek szempontjából nagyon fontos, hogy sokat játszassanak, különböző szerepjátékokon és társasjátékokon keresztül gyakorolják a szocializációt, az egymással való együttléteket, kontaktust. Kialakítunk magunknak egy vázat az egész hétre vonatkozóan. A gyerekek programja du. fél egy és fél négy között teljesen kötött. Amikor átjönnek az iskolából van egy ún. „székkör“, ez a csoportmegérkezés. Gyerekdalokat éneklünk, mindig az évkörnek megfelelően, vagy valami ritmikus

verset mondunk, vagy az érzékeket fejlesztő játékokat játszunk. A székkör után jön az ebéd, ami nagyon fontos a gyerekeknek. Egyáltalán az asztalnál való viselkedés, ülés, az evőeszközökkel való bánásmód, az étkezési kultúra mind olyan dolog, amit intenzíven tanulni kell. A napi és a heti ritmushoz szorosan hozzátartozik, hogy mindennek van egy fix lefolyása. A gyerekek mindig változó párokban egy hetes ebédszolgálatot tartanak. Ők hozzák be az ebédet, és ebéd után az asztal leszedése is az ő feladatuk. Ebéd után elmegyünk fogat mosni. Ez elég triviálisnak tűnik, mégis rendkívül fontos. Az egyik hiperaktív fiú nem is mosott otthon fogat. Náluk a szülői háttérből az átgondoltság és a struktúra hiányzik. Később az apjával való beszélgetésből kiderült, hogy a nálunk beiktatott ebéd utáni fogmosási ritmus úgy beleíródott szokásként az étterestébe, hogy már otthon is magától elment fogat mosni. A gyerekeknek egy ilyen kis triviális dolog is a lelki megerősödésüket segíti.

Ezután jön a délutáni pihenő, amikor a gyerekek kis matracra lefeksznek, kollégám pihentetésképpen valami lassú ritmusú zenét játszik. Aztán általában valami-

lyen antropozófus mesegyűteményből mond el egy szemelvényt. Én ezalatt kéz-, vagy talpbedörzsölést végzek a gyerekeken általában levendulaolajjal, ami az ellazulást és megnyugvást segíti. Ezután kezdődik a házi feladat elkészítése. A kollégámmal arra törekszünk, hogy ez ne tartson intenzív 20 percnél tovább, mert utána a koncentráció annyira alábbhagy, hogy az ezt követő munka csak erőlködésé válna. Ezután viszont még nem a játék jön, hanem

valamivel festhetnek a gyerekek egy kapott témán belül, vagy valamit barkácsolhatnak, gyurmázhatnak. Most éppen várakat készítünk fából. Ezeknek a ragasztása, csiszolása, a bástyafogak kifűrészelése a gyerekek finom-motorikus képességeit fejleszti. Semmit sem teszünk a gyerekekkel véletlenül. Van úgy, hogy rafiával szitakötőket vagy darazsakat szövünk. Itt teljesen egyszerű dolgokra kell gondolni, ami viszont a gyerekeknek nagyon nagy örömet ad. Így játszva tudjuk őket fejleszteni.

Kint a gyerekek kerékpározhatnak, labdajátékokat játszhatnak, és egyéb ügyességet fejlesztő eszközök állnak rendelkezésükre. Az udvari játszótéren már különböző összevont csoportokban játszhatnak a gyerekek. Arra törekszünk, hogy a foglalkozás elsősorban játékos, humoros legyen, és a gyerek is mindenképpen meghallgatásra találjon. Mikor róla van szó, és róla döntenek, akkor abba neki is legyen beleszólása. Természetesen ő még nem felnőtt, de pontosan a mai gyerekek számára nagyon fontos - akik egy hatalmas tudatossággal születnek már le, éppen a tudati lélek kifejlődésének egyre növekvő igényével -, hogy az ő meghallgatásuk is tért nyerjen. A játék befejeztével, fél öttől ötig még van egy kis uzsonnázás. Asztalhoz ülünk a gyerekekkel, felidézzük a

napot, vagy a következőt, tehát visszatekintés, vagy előrettekintés történik, megbeszéljük, ki hogy érezte magát, vagy mi várható.

Mindezekén túl más, speciális terápiában is részesülnek a gyerekek?

A gyerekek pszichoterápiára, vagy pszichomotorikus terápiára járnak a házi pszichológusainkhoz, valamint a napköziben a gyerekek fejlődését különböző más terapeuták is segítik. Jön hozzánk logopédus - sajnos antropozófus beszédképző tanár még nem áll rendelkezésünkre -, és igaz ugyan, hogy az antropozófiai szempontok a logopédiánál nem érvényesülnek, de a fizikai hangképzésben, a kiejtési problémákban nagyon nagy segítséget nyújt a hagyományos logopédia is.

A művészeti terapeuta a gyerekeknél az anyaggal való ismerkedést terápiás módon segíti elő. Festőterapeutánk is van, valamint két tanulási terapeuta foglalkozik a gyerekekkel. Az egyikük ügyességi gyakorlatokon keresztül célozza meg a gyerekek fejlődését, a másik terapeuta játékhelyzetekben dolgozik a gyerekekkel együtt. Ezenkívül még egy zeneterapeuta is rendszeresen ellátogat hozzánk. A gyerekekkel a terapeuták mindig egyenlőleg foglalkoznak.

Ha például egy foglalkozáson festesz a gyerekekkel, hogyan értékeled a megszületett képeket?

Nem mindennap elemzem a képeket, de általában figyelek rá, hogy mit rajzolnak, hogy hova helyezik el a fát, a napot, a házat, hogy mi kerül középre. A középtájékon az én-központ jelenik meg. A ház maga a burok, kifejezi, hogy a gyerek mennyire érzi magát biztonságban. Meg lehet figyelni a háznak az elhelyezkedését, formáját, hogy egyenesek-e a falak, hogy egyáltalán vannak-e rajta ablakok, ami a lelkéhez való kapcsolatot, hozzáférhetőséget jelenti. Van-e ajtó a házon, mi van a baloldalon, mi a jobbon. A bal rész az anya, az érzelmek, a jobb oldal az apa, az akarati rész. Abból, hogy a dolgokat hogyan helyezi el a rajzon, sok mindent le lehet szűrni. Az is sokat megmutat, hogy milyen színekhez nyúl a gyerek. Erősen traumatizált gyerekeknél sok vörös jelenik meg, ami a sebzett lélek tudatalattiból kifejezett szimbolikus képe. Az ember különösebb festőterapeuta képzettség nélkül is tud nagyvonalakban erre következtetni.

Ezt követően tesztel konkrétan a problémára vonatkozó lépéseket?

Vagy én tesztel lépéseket, vagy a gyereket előjegyezzük a festőterapeutához. Jellemezzük, hogy mi tapasztalható nála, és javaslatokat teszünk, hogy ennek függvényében

ben milyen tekintetben szükséges vele foglalkozni. Természetesen a gyermeknél szavak szintjén nem említjük a problémát, nem beszélünk a traumáról, hanem az a megoldás, hogy a gyerek tudatalattijában lévő esemény képi feldolgozása megtörténjen. Vagy, ha szükségesnek látjuk, akkor külön pszichoterápiára teszünk javaslatot.

A szülőkkel milyen gyakori a kapcsolattartás, hogyan tudjátok megoldani?

Ez a kezdetektől fogva egy sarokpontja a munkának. Általában kéthavonta beszélgetünk a szülőkkel. Vannak olyan rendkívüli esetek, ahol az édesanya kérésére minden hónapban találkozunk és megvitatjuk gyermekének éppen aktuális magatartását. Javaslatot teszünk, mi a pedagógiai helyes hozzáállás a szülőnek, mire törekedjen otthon. Van sok ötletünk, amivel a szülő nem tud mit kezdeni, vagy valamilyen oknál fogva kitérő válasz adnak, mert nem szívesen változtatnak bevett szokásaikon.

A szülői munkával kapcsolatban két bibliai kép jutott eszembe, a Márk evangéliumból. Az egyik, amikor Krisztus Jairus leányát támasztja fel. Egy zsinagóga feje jön hozzá, és a 12 éves haldokló leánykájához hívja őt. Csak a szülőket, és három legközelebbi tanítványát engedi be. A szülőknél a jelenléte tehát nagyon fontos. A másik gyógyítás, amikor az ördögös fiút gyógyítja meg, az epilepsziás fiút, akinek habzik a szája. A lélek gyakorta veti őt tűzbe is meg vízbe is, és ez gyerekkorától fogva történik a fiúval, ahogy ezt Krisztusnak elmondja az édesapa. Az a gyógyulás egyik feltétele, hogy megkérdezi a szülőt, hogy hiszel-e benne, hogy meggyógyulhat - „Igen Uram, légy segítségül az én hitetlenségemen!” - mondja az apa.

Minden szülő ott van ezeken a beszélgetéseken?

A szülőkkel külön-külön beszélgetünk, amelynél a részvétel kötelező, valamint tartunk egy évben két szülői esetet az összes szülő számára, amikor az őket foglalkoztató kérdések vetődnek fel. Pl.: „Hogyan kezelem a gyermekem fogyatékoságát? Hogy van ez a társadalomban, a családban jelen?”. A kapcsolattartás telefonon is teljesen rendszeres.

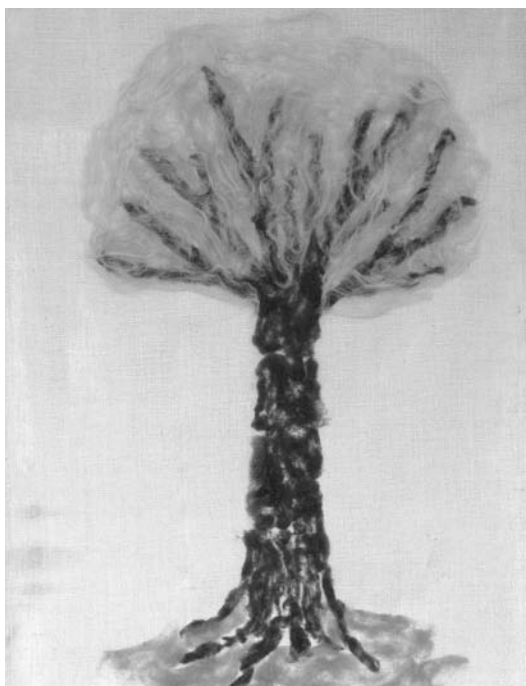
Elmesélnél egy olyan esetet, ahol sikerült jelentős változást elérni, ill. egy olyat is, ahol ezzel szemben azt érezted, hogy nagyon tanulságos volt, vagy éppen különösen nehézséget állított eléd?

Egy friss, nagyon szép élményt szeretnék veletek megosztani, ami nagyon megragadott belülről. Krisztus Mennybemenetelét Németországban Pünkösöd előtt külön is

megünneplik. Mi is készültünk a gyerekekkel erre az évkörön belül. Arról elméltünk a kollégáimmal, hogy Jézus Krisztus Mennybemenetelek az egész emberiség egyfajta veszteséget élt át. A Földre inkarnálódott Krisztus eltávozott, többé már nem látható, érzékelhető fizikailag, de ha megtaláljuk az utat, újra találkozhatunk vele egy más minőségben. Szerettük volna ezt az élményt plasztikusan érzékelteni a gyerekekkel. Hélium gázzal lufikat töltöttünk fel. Az egyik kollégám mesélt egy Mennybemenetelhez kapcsolódó Grimm-mesét, és a meséből kellett egy momentumot kiválasztani és lerajzolni, s mindegyik papírnak a hátuljára a gyerekek megfogalmazhatták egy kívánságukat. A gyerekek legtöbbször tárgyias, anyagi jellegű volt a kívánsága. Kivonultunk együtt az udvarra, és a gyerekek elengedték a gázzal töltött lufijaikat, amelyek elkezdtek az ég felé emelkedni. Percekig nézték, amíg szabad szemmel látható volt, hogy hogyan tűnnek el az égen. Nagy élmény volt nekik is, és nekem is. Volt egy erősen hisztérikus fiú, aki teljesen kikelte magából az elszálló lufikat látván. Az elengedés folyamata a hisztérikus gyermekeknél általában nem könnyű.

Volt egy kisfiú, aki nagyon mély benyomást tett rám, mert neki sikerült a leginkább megragadni a dolog lényegét. Ő azt mondta: ez lesz a mi égi postánk a Jóistenhez. Nekem annyira szép volt, hogy saját szavaival ezt így ki tudta fejezni. Azt kívánta magának, hogy legyen jól. Nem tárgyat, vagy valami játékot kívánt magának. Egy - intellektuális képességeit tekintve - gyenge gyereknél, ilyen erős kötődés van a szellemi világhoz, hogy meg tudta a lényegét fogalmazni, ami miatt az egészet kitálatuk.

Annak idején asztrológiát is tanultál, használsz bármilyen formában a munkád során?

Igen, amikor a Maminál tanultunk, az asztrológiai órákon azt is figyelembe vettük, hogy az arcban, megjelenésben, temperamentumban, mozdulatokban vagy egyáltalán karakterben hogy jelennek meg a jegyek. Számomra a fő megfigyelési terület a piac volt. Amikor az ember vásárol, akkor kevésbé figyel önmagára. A tiszta karakter a mozdulatokon, szokásokon keresztül előtérbe kerül. Megfigyeltem a jegyek arcokon tükröződő fizikai megjelenését. A gyerekeknek is, ha valamilyen pregnáns, eléggé meghatározott, feltűnően valamilyik jegyhez tartozó viselkedésbeli jellege van, azt a kollégáimmal megbeszéljük.

Végezetül, hogyan jellemeznéd az ember megfelelő hozzáállását a gyógypedagógiai hivatáshoz, a sérült emberekhez?

Ehhez szeretném azt az élményemet elmesélni, ami most nemrég, hazautazásom után ért. A TV-ben volt egy műsor egy csömöri gyógypedagógiai otthonról, ami egy édesanyának a kezdeményezésére jött létre valamikor 20 évvel ezelőtt. Ennek az anyukának a fia - most már 30 év körüli - nagyon erősen fogyatékos. Beszélni nem beszél, csak valamilyen hangokkal kommunikál a környezetével. A riporternő hihetetlenül érzéketlen módon vezette be azt, hogy egyáltalán miért is van ott a TV stáb. A felvezetésben elhangzott, hogy „tudod-e hogy mi mind miattad vagyunk itt, hogy miattad jött ez az egész létre, hogy bemutassuk, hogy neked itt milyen jó“. A fiatalember - mivel nagyon finom, érzékeny lelkivilága van - azonnal visszahúzódott, mint egy összegömbölyödő sün, azért is, mert ezek az emberek nem szeretik a nagy felhajtást maguk körül. Lehet, hogy a mi hiúságunknak, vagy valamely más tulajdonságunknak esetleg nagyon jól eső dolog, ha valaki jön és kérdez min-

ket, de ők ezzel nem tudnak mit kezdeni. Ez inkább veszélyezi őket. A riporternő következetesen emberkérről beszélt, „hogy kerülnek ezek az emberek ide hozzátok?“ stb. Még a szóhasználatában is ezt a lekicsinylést, ezt a nem velünk való egyenértékűséget fejezte ki. Láttam, hogy a riporternő mennyire nincs tudatában annak, hogy ezek az emberek is velünk egyenértékű, és egyenlő jogokkal bíró emberek. A mai társadalomban, mind Németországban, mind Magyarországon, egyértelműen hiányzik a tudatból a kultúrája annak, hogyan fordulok oda egy sérült, fogyatékos emberhez. A riporternő egy jóindulatú, de leereszkedő, lesajnáló gesztussal tette ezt.

A fogyatékos emberek tökéletesen átlátnak minket, mert ők sok-

kal érzékenyebbek a szellemi világra, hiszen alig vannak valamilyen szinten inkarnálódva. Az őket illető helytelen hangnemre, bánásmódra csak ösztön, vagy érzelmi szinten tudnak reagálni. A fogyatékos embereknek csak anynyi a vágyuk, vagy az igényük, hogy legyenek emberként kezelve. Főleg a magyar otthonokban, intézetekben, ahogy hallottam, egyszerűen siralmas, katasztrófális a helyzet. A legalapvetőbb emberi jogokat nem tudják az ott élők élvezni. Az egyik fiatalember - aki egy másik intézetből került ebbe a csömöri otthonba, érthetően aszociális és deviáns viselkedéssel - kivirágzott és kinyílt, annak során, miután egyénileg foglalkoztak vele. „Csak“ szeretettel bántak vele, úgymond mindenféle szellemi háttér nélkül, de ez a szeretet elég erő ahhoz, hogy egy ember kinyíljon és elkezdjen fejlődni. Megkérdezték, mi az álma az életében? Ő azt mondta, hogy lehessen életében egy saját WC-je. Ha az ember egy kicsit elgondolkozik, hogy ennek mi van a hátterében, és hova lehet eljutni egy ilyen egyszerű gondolaton keresztül, biztos, hogy lenne itt nagyon sok tennivaló abban, hogy a sérültséggel, fogyatékosággal való bánásmódban valami

javulást érzünk el. Az antropozófus gyógypedagógia abból indul ki, hogy egy gyermek, vagy bármelyik ember, bármilyen sérüléssel is a Földre születik, az én-je ép és sérthetetlen. Csak a földi, a többi három lénytag lehet sérült, vagy képletesen szólva a hangszer, amin egyáltalán az én meg tud nyilvánulni, amin keresztül játszani tud.

A szeminárium kezdetén egy tanárunk, aki nagyon jól tudott lírán játszani, bemutatta, hogyan hangzik egy szép, harmonikus zenedarab, egy tökéletesen felhangolt lírán. Utána teljesen elhangolta a hangszerét, és úgy kezdett el rajta játszani. Az valami borzalmas volt. Bármelyik zeneművet, ha egy tökéletesen elhangolt hangszeren próbálják meg eljátszani, az egyszerűen az emberi fülnek sértő. Azt mondta ez a tanár, hogy mi, az egészséges testtel bíró emberek vagyunk a jól felhangolt hangszer, és az elhangolt hangszer pedig a mi gyerekeink, akik valamilyen sérüléssel, fogyatékossgal terheltek. Az elhangoltságuk ellenére nekik tudniuk kell bizonyos szinten azt a zeneszámot eljátszani, amit a környezetük elvár

tőlük. Ha belegondolunk, hogy egy ilyen ember számára ez a megfelelés, a legkisebb lépések megtétele is miccsda erőfeszítést követel, akkor láthatjuk, miről is van itt szó. Hogy mekkora feladattal kell itt megküzdeni, egyrészt a környezetnek és magának az adott individualitásnak, aki a leginkább van a saját helyzetétől érintve, és aki a leginkább szenved attól az állapottól, amibe bizonyos körülmények útján beleszületik. Ezeknek a körülményeknek az egyes részeit megpróbáltam érinteni, leírni a diplomamunkámban, három vagy négy konkrét példával, hogy mi lehet a hátterében egy sérült, fogyatékos inkarnációval való Földre lépésnek.

Köszönjük szépen a beszélgetést.

A riportot készítették: Hódosi Helga és Gyuricza László
A fotók a müncheni napköziben készültek, amelyeket Jancsek Gábor bocsátott rendelkezésünkre

Reményik Sándor: Minden jól van

Azt akarod, hogy kilépjek magamból.
Hát jól van, most kilépek.

Vallom veled, hogy nem hiába élek.
Vallom, hogy irgalom a kegyetlenség
És áldás az átok

Kell, hogy a termő magot földbe vessék,
És néha vérrel és szennyyel befessék
A rejtett Cél felé futó világot.

Vallom veled, hogy minden, minden jól van,
Bár gályapadhoz láncolt rab vagyok
A végtelenbe lendülő hajóban.

Vallom veled, hogy minden, minden jól van.
Akkor is, ha én nem érzem, nem látom, -
Hogy minden egész, - minden összefügg,
És rab-voltomban van a szabadságom,
Éröm az erőtelenségben,

A betegségemben a gúgyulásom.
A rossz is, amit gonosz szándék nélkül,
A vétek is, amit itt elkövettem,
Kristállýá érik messze valahol:

Vallom, lélekben, testben megtörötten.
Vallom, vallom veled mindezeket,
Mert szépek és mert lehetetlenek, -
S szeretném lehajtani fejemet
Világfeletti gondolataid
Kőszikláira, mint puha párnákra...

Hallod, hallod? igent mormol reá
S áment dörög a tenger orgonája.